

SALİH AMEL

<"xml encoding="UTF-8?">

SALİH AMEL

Kur'an-ı Kerim'den anlaşıldığı kadarıyla nefsin tekamüle erişmesi, Allah'a yaklaşmak, insaniyetin yüce derecelerine ve tertemiz Ahiret hayatına ulaşmak için imandan sonraki vasıta salih ameldir.

Kur'an-ı Kerim şöyle buyuruyor: "Erkek olsun, kadın olsun, bir mümin olarak kim salih bir amelde bulunursa, hiç şüphesiz biz onu güzel bir hayatla yaşatırız ve onların karşılığını, yaptıklarının en güzeliyle muhakkak veririz."[1]

Bu ayetten dünya hayatından başka insan için iman ve salih amelin sonucu olan pak ve güzel diğer yeni bir hayatın da oluşabileceği anlaşılmaktadır.

Allah-u Teâlâ Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurmaktadır: "Kim de O'na iman edip salih amellerde bulunmuş olarak O'na gelirse, işte onlar için yüksek dereceler vardır."[2]

Başka bir yerde de şöyle buyuruyor: "Kim Rabbine kavuşmayı umuyorsa, artık salih amelde bulunsun ve Rabbine ibadette hiç kimseyi ortak tutmasın."[3]

Yine buyuruyor ki: "Kim izzeti istiyorsa, artık bütün izzet Allah'ındır. Güzel söz O'na yükselir, salih amel de onu yükseltir."[4]

Allah-u Teâlâ bu ayet-i kerimede buyuruyor ki, bütün izzet ve kudretler Allah'ın olup O'nun yanındadır ve güzel söz, yani muvahhid insanın tertemiz ruhu ve pak tevhid inancı Allah'a yükselir ve salih amel de onun yükselticisidir.

Salih amel, niyet ve ihlas yoluyla insanın nefsinde etki bırakarak onu yetiştirip mükemmelleştirir. Kur'an-ı Kerim'den anlaşılıyor ki pak ve güzel Ahiret hayatı,

likaullah ve kurbullah (Allah'a yakınlık) makamına ulaşmak, iman ve salih amele bağlıdır.

Kur'an-ı Kerim salih amelin üzerinde çok durmuş ve onu saadet ve kurtuluş için tek vesile bilmiştir.

Bir amelin salahiyetinin ölçüsü şeriat ve vahiyle uyum sağlamasıdır. İnsanın özel yaratılışıyla aşına olan onun ve alemlerin yaratıcısı, onun saadet ve tekamülünün yolunu biliyor olup vahiy vasıtasıyla O'nun Resulüne (s.a.a) bildirmiş ve faydalanmaları için onu halka ulaştırmasını emretmiştir.

Allah-u Teâlâ Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurmaktadır: "Ey iman edenler, Allah ve Resulü, size hayat verecek şeylere sizi çağırdığı zaman icabet edin." [5]

Salih amel İslam şeriatında farz veya sünnet olarak tanıtılmış amellerdir ki sâlik onları yaparak seyr ve süluk edip kurb makamına ulaşabilir. Tek yol budur; bunun dışındaki yollar çıkmaz ve sapa olup hedefe ulaştırmazlar,

sâlik insan şerî hükümlere tamamen itaat etmeli, seyr ve süluk için Şeriat'ta belirtilen yoldan başka bir yol katetmemeli ve şerî bir sened ve kaynağı olmayan zikir,

dua ve hareketlerden gerçekten kaçınmalıdır. Zira bunlar saliki hedefe ulaştırması bir yana dursun, onu hedeften daha da uzaklaştırırlar, çünkü Şeriat'tan çıkmak bid'at ve günahtır.

Salik birinci derecede dini farz ve vacibleri doğru olarak ve şer-i kurallar çerçevesinde yerine getirmeye çalışmalıdır; zira sünnetleri, zikir ve duaları yapmaya büyük özen gösterip çaba harcasa bile farizeleri terkettiği takdirde yüce makamlara erişemez.

İkinci derecede sünnet ve zikirler sırasıyla gelir. Salik burada ruhî gücü ve mizacının istidadına göre sünnetlerle meşgul olur. Sünnetleri yerine getirmede ne kadar gayret gösterirse bir o kadar yüksek makamlara erişir.

Sünnetler de fazilet açısından bir değillerdir. Bilakis onlardan bazıları bazılarının faziletlidirler, dolayısıyla insanı Allah'a daha iyi ve daha fazla ulaştırabilirler. Bu sünnetlere dua ve hadis kitaplarında işaret edilmiştir.

Sâlik o kitaplardan namaz, dua ve zikirleri seçerek onları devamlı yerine getirebilir. Onları ne

kadar fazla ve iyi bir şekilde yerine getirirse daha fazla sefa ve nuraniyet kazanır ve daha yüksek makamlara yükselir.

Burada salih amellerden bazılarını işaret edecek geriye kalanını diğer kitaplara bırakacağız. Ancak daha önce şu noktayı hatırlatalım ki farizeler, sünnetler, zikir ve dualar ancak ihlasla yapıldığı zaman mukarrib

(yaklaştırıcı) ve salih amel olabilirler. Her amelin salahiyyet ve mukarribiyyetinin derecesi o ameli yerine getiren kişinin ihlas derecesine bağlıdır. Dolayısıyla ilk önce ihlas hakkında bahsedecek ve daha sonra da salih amellerden bazılarını değineceğiz.

İHLAS

İhlas makamı tekamül ve seyr ve sülukun en yüksek derecelerinden biridir. İhlas neticesinde kalp, ilahi nurların parlayış merkezi konumunu alır, hikmet ve ilim kalpten dile dökülür.

Hiz. Resulullah (s.a.a) şöyle buyuruyor: "Her kim kırk gün Allah için halis olursa kalbinden diline hikmet çeşmeleri akar."[6]

Hiz. Ali'nin (a.s) şöyle buyurduğu naklediliyor: "Amellerini Allah için halis edenler ve kalplerini Allah'ın teveccühünü celbetmesi için temizleyenler neredeler?"[7]

Hiz. Fatıma-i Zehra (s.a) şöyle buyurmaktadır: "Her kim Allah'a halis amelini gönderirse Allah-u Teâlâ da onun için en iyi maslahatı indirir."[8]

Hiz. Ali (a.s) buyuruyor ki: "İnsanların pâk ve temiz kalpleri Allah-u Teâlâ'nın nazar ve teveccüh ettiği yerlerdir, o halde her kim kalbini temizlerse Allah-u Teâlâ ona nazar eder."[9]

Hiz. Resulullah (s.a.a) Cebrail'den Allah-u Teâlâ'nın şöyle buyurduğunu naklediyor: "İhlas, benim sevdiğim herkesin kalbinde emanet bıraktığım sırlarımdan bir sırdır."[10]

İhlasın derece ve mertebeleri vardır. Onun en küçük mertebesi insanın ibadetlerini şirkten, riyadan ve gösterişten kurtarıp sadece Allah için yapmasıdır.

İhlasın bu kadarı ibadetlerin sıhhat ve doğruluğu için şart olup, onsuz Allah'a takarrub ve yaklaşmak mümkün değildir. Amelin büyük değeri pâk niyette, şirk ve riyadan halis ve arınmış olmaktadır.

Hiz. Resulullah (s.a.a) şöyle buyuruyor: "Allah-u Teâlâ sizlerin suratlarınıza ve amellerinize bakmaz; bilakis o sizin kalplerinize (niyetlerinize) bakar."[11]

İmam Sadık'tan (a.s) şöyle naklediliyor: "Allah-u Teâlâ buyurur ki; ben salih amel dışında en iyi ve en hayırlı ortağım. Her kim ameline benden başkasını bana ortak koşarsa kabul etmem."[12]

İmam Sadık (a.s) başka bir yerde de şöyle buyuruyor: "Allah-u Teâlâ kıyamette halkı amellerine göre mahşur eder."[13]

Hiz. Ali (a.s) buyuruyor ki: "Ne mutlu ibadet ve dualarını sadece Allah'ın rızası için yapan, kalbini gözünün gördüğü şeylerle meşgul etmeyen, kulağına ulaşan şey yüzünden Allah'ın zikrini unutmayan ve diğerine verilen şeye hüzünlenmeyen kimseye".[14]

Hiz. Ali (a.s) başka bir yerde de şöyle buyuruyor: "Amelde ihlas saadetin nişanelerindendir."[15]

Her türlü riya, bencillik ve gösterişten halis ve arınmış olup, sadece ve sadece Allah'ın rızası için yapılan bir ibadet ancak Allah-u Teâlâ'nın yanında makbul olup,

kurb ve kemale sebep olabilir. Amelin makbul oluşunun ve değerinin ölçüsü ihlastır. İhlas her ne kadar fazla olursa amel de o kadar mükemmel olup o miktarda değer kazanır.

İbadet edenler beşe ayrılırlar: Birincisi Allah'ın azabından ve Cehennem ateşinden korktukları için ibadet edenler.

İkincisi: Cennet nimetlerine ve uhrevî sevaplara kavuşmak ümidiyle Allah'ın emir ve nehiyelerine itaat edenler. Böyle hedeflerle ibadet etmek amelin sıhhatine bir zarar getirmez.

Böyle kimselerin amelleri sahih olup onları takarrub (Allah'a yakınlık makamına) ve sevaba ulaştırır. Zira Kur'an-ı Kerim ve hadisler halkı irşad ve hidayet etmek için çoğunlukla bu iki

yoldan istifade etmişlerdir.

Ayrıca Resul-i Ekrem (s.a.a), Masum İmamlar (a.s) ve evliyaullahın kendileri de Allah'ın azaplarından korkuyor, sızlanıp yalvarıyor, Cenneti ve Cennet nimetlerini arzuladıklarını açığa vuruyor ve iştiaqlarını belirtiyorlardı.

Üçüncüsü: Allah'ın nimetlerine şükretmek için O'na ibadet eden kimseler. Bu hedefle ibadet etmek de amellerin makbul olması için şart olan ihlas ile çalışmamaktadır.

Dolayısıyla hadislerde insanlar Allah'ın nimetlerine şükretme amacıyla Onun emirlerine itaat etmeleri için onları ibadet ve itaata teşvik etme maksadıyla Allah-u Teâlâ'nın nimetlerini hatırlatmaktadır.

Hatta Hz. Resulullah (s.a.a) ve Masum İmamlar'ın (a.s) kendileri bile bazen ibadete önem vermelerini halka vurgulamak için buyururlardı ki: "Ben şükreden bir kul değil miyim?!!"

Bu üç grupta yer alanların hepsinin ameli makbul olsa da ancak üçüncü grupta yer alanlar daha fazla ihlasa sahip olduklarından daha çok imtiyaz ve değere sahiptirler.

Hz. Ali (a.s) şöyle buyuruyor: "Allah'a ibadet edenler üç gruba ayrılırlar: Bir grubu uhrevî sevaplara ulaşmak için Allah'a ibadet ederler bu (ibadet tarzı) tüccarların ibadetidir.

Bir grubu azaptan korktukları için Allah'a ibadet ederler bu da kölelerin ibadetidir ve bir grubu ise Allah'ın nimetlerine şükretmek için ibadet ederler, ve bu ise özgür kimselerin ibadetidir." [16]

Dördüncüsü: Nefsini mükemmelleştirmek ve ruhunu yetiştirmek için ibadet edenlerdir. Bu niyetle ibadet etmek de ibadetin sıhhatinde şart olan ihlasa bir zarar dokundurmaz.

Beşincisi: Allah'ı iyi tanıyıp O'nu bütün kemalatın ve hayırların kaynağı bildiklerinden O'na ibadet eden Allah'ın has ve seçkin kullarıdır. Allah'ın sonsuz kudreti ve azametine teveccüh edip ondan başka

(bir) etkin güç tanımadıklarından sadece O'nu ibadete layık görürler ve dolayısıyla Allah'ı sever, O'nun kudret ve azameti karşısında huzu ve huşu ederler ve bu ise ihlasın en yüce derecesidir.

İmam Sadık (a.s) şöyle buyurur: "İbadet edenler üçe ayrılırlar. Bir grubu Allah'a bir sevap ve mükafata ulaşmak için ibadete ederler; Allah'a. Bu tamahkârların ibadeti olup onları ibadet sürükleyen şey tamahlarıdır. İkinci grub, Cehennem ateşinden korktukları için ibadet ederler ve bu da korku sebebiyle yerine getirilen kölelerin ibadetidir.

Ancak ben Allah'ı sevdiğim için O'na ibadet ediyorum ve bu ise büyük ve şerefli kimselerin ibadeti olup onları ibadete sürükleyen şey emniyet ve güvencedir.

Allah-u Teâlâ şöyle buyuruyor: "Ve onlar, o günün korkusuna karşı güvenlik içindedirler." (Neml / 89) ve yine buyuruyor ki: "De ki: Eğer siz Allah'ı seviyorsanız bana uyun; Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın." (Al-i imran/90) o halde herkim Allah'ı severse Allah da onu sever ve o güvenlik içinde olur."[17]

Hız. Ali (a.s) şöyle buyuruyor: "Rabbim! Ben sana ne Cehennem ateşinden korktuğum için ve ne de cennetine tamah ettiğim için ibadet etmiyorum. Bilakis seni tapınmaya layık gördüğüm için ibadet etmekteyim."[18]

Zikrettiğimiz gruplarda yer alanların hepsi halis olup amelleri makbuldur. Ancak bunlar ihlas açısından aynı derecede değildirler. Bunların her biri diğerinden daha mükemmeldir ve beşinci gruptakiler ise en yüksek derecede yer almaktadırlar.

Fakat şu noktayı hatırlatalım ki yüksek dereceye sahip olanlar aşağı derecelerden yoksun değildirler. Bilakis hem aşağı dereceye ve hem de yukarı dereceye sahiptirler.

Sıddıklar ve Allah'ın muhlis kulları da Allah'tan korkar, onun lütuf ve keremine ümit bağlar; nimetlerinin karşısında şükreder ve manevî yakınlığı da isterler; ancak onları ibadete sevkeden dürtü sadece bunlar değildir; onlar Allah'ı daha iyi tanıdıkları için O'na tapar ve ibadet ederler.

Allah'ın bu üstün ve seçkin kulları yüksek makamlara eriştikleri halde aşağı makamları da kaybetmezler. Tekamül doğrultusunda hareket eden bir insan yüksek bir makama ulaştığı zaman aşağı makamlara da sahip olur.

Buraya kadar ibadette ihlas hakkında bahsettik; ancak ihlas, sadece ibadette ihlasla sınırlanmaz. Sâlik öyle bir dereceye ulaşır ki, kendini ve kalbini Allah için halis eder,

arındırır ve bütün yabancıları gönül evinden dışarı eder. Öyle ki bütün amellerini, hareketlerini ve düşüncelerini Allah'a mahsus kılar ve Allah'ın rızası dışında bir iş yapmaz. Sevgisi Allah için ve düşmanlığı da yine Allah için olur. Bu ise ihlasın en yüksek derecesidir.

Hz. Ali (a.s) şöyle buyuruyor: "Ne mutlu amelini, ilmini, sevgisini, düşmanlığını, almasını, terketmesini, konuşmasını ve sükutunu Allah için halis edene"[19]

İmam Sadık'tan (a.s) şöyle naklediliyor: "Sevgisi, düşmanlığı, infak ve imsakı Allah için olan kimse imanı kamil olan kimselerdendir."[20]

İmam Sadık (a.s) buyuruyor ki: "Allah-u Teâlâ, kuluna kalbinde Allah'tan başka bir şeyin olmaması kadar üstün bir şey vermemiştir."[21]

Hz. Ali (a.s) şöyle buyuruyor: "Allah'a bağışlanan ve O'na itaat etmek üzere sözleşen kalpler neredeler."[22]

Sâlik bu makama erişince Allah-u Teâlâ onu kendisi için halis kılar, teyidleriyle, feyiz ve bağışlarıyla onu günahattan ve sapmaktan korur. Böyle bir kul muhles (ihlasa erdirilmiş) olarak tanınır ve ihlasa erdirilmiş olanlar da Allah'ın seçkin kullarındandır.

Allah-u Teâlâ Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyuruyor: "Gerçekten biz onları, katıksızca (Ahiret'teki asıl) yurdu düşünüp anan ihlas sahipleri kıldık."[23]

Allah-u Teâlâ Kur'anı Kerim'de Hz. Musa (a.s) hakkında şöyle buyuruyor: "Kitap'ta Musa'yı da zikret. Çünkü o, ihlasa erdirilmiş (Resul) bir peygamberdir."[24]

Allah'ın ihlasa erdirilmiş kulları öyle bir makama erişirler ki şeytan onları saptırmaktan ümitsizliğe kapılır. Kur'an-ı Kerim Şeytan'ın Allah-u Teâlâ'ya şöyle dediğini nakleder:

"Senin izzetin adına andolsun ki ben, onların tümünü mutlaka azdırıp kışkırtacağım. Ancak onlardan, muhles olan kulların hariç."[25]

Son olarak şunu hatırlatalım ki böyle yüce bir makama erişmek o kadar da kolay bir iş değildir. Bilakis nefsi temizlemeye, ciddi bir şekilde ibadet etmeye ve gayret göstermeye gerek vardır.

Hz. Ali (a.s) şöyle buyuruyor: "İhlas ibadetin meyvesidir." [26]

Hadislerde geldiği gibi ibadet ve zikirle meşgul olup onları kırk gün sürdürmek insanın batınının sefalı ve nurlu olmasında ve ihlas makamına erişmesinde etkili ve yararlıdır; ancak bir anda ve bir defada değil, tedricen olması ve ihlas merhalelerini katetmesi gerekir.

Salih Amellerden Bazıları

İnsanı tekamüle eriştirip kurb makamına ulaştıracak olan tek yolun, vahye tabi olmak ve peygamberlerin açıklayıp kendilerinin de katettikleri ve farz, sünnet ve müstahap olarak tanıttıkları

yolu katetmek olduğunu daha önce de söyledik. Salih amel, İslam şeriatında gelen, Kur'an-ı Kerim'de, hadis ve dua kitaplarında kaydedilen farz ve sünnetlerin tamamıdır. İsteyenler onları kitaplardan bularak tekamül yolunu katetmekte onlardan yararlanabilir. Biz burada onlardan sadece bazılarına değineceğiz:

FARZ NAMAHLAR

Namaz, manevî seyr ve sülukun ve Allah'a yaklaşmanın en güzel ve en üstün vasıtalarından biridir. İmam Sadık (a.s) buyuruyor ki: "Namaz takvalı olan her insanın takarrubunun (Allah'a yaklaşmasının) vasıtasıdır." [27]

Muaviye b. Veheb, İmam Sadık'tan (a.s): "İnsanları Allah'a yaklaştıran ve Allah'ın sevdiği en iyi amel nedir?" diye sorduğunda Hazret şöyle cevap verdiler: "Allah'ı tanıma dışından namazdan daha iyi bir şey tanımıyorum.

Allah'ın salih kulu Hz. İsa'nın (a.s) Allah-u Teâlâ bana hayatta olduğum müddetçe namaz kılmayı ve zekat vermeyi tavsiye etti diye buyurduğunu görmedin mi?!" [28]

İmam Sadık (a.s) yine şöyle buyuruyor: "Allah yanında en sevimli amel namazdır. Namaz peygamberlerin en son vasiyetidir. İnsanın gusül (boy abdesti) veya namaz abdesti alıp kimsenin kendisini göremeyeceği bir köşeye çekilerek rükû ve secde etmesi ne kadar iyidir!

İnsan secdeye kapanır da secdesini uzatırsa şeytan feyrat ederek der ki: Eyvah! Bu insan Allah'a itaat etti, benise isyan ettim, bu secde etti bense (secde etmekten) sakındım."[29]

İmam Rıza'dan (a.s) şöyle naklediliyor: "İnsanın Allah'a en yakın olduğu hali secde halidir. Zira Allah-u Teâlâ buyurur ki: Secde et, yaklaş (bana)"[30]

İmam Sadık (a.s) şöyle buyuruyor: "İnsan namaza durduğunda, gökyüzünden Allah'ın rahmeti onun üzerine iner, melekler etrafını kuşatır ve bir melek der ki: Namaza duran bu adam namazın değerini bilseydi hiçbir zaman namazı terketmezdi (bitirmezdi)."[31]

Resulullah'tan (s.a.a) şöyle naklediliyor: "Mümin bir kişi namaza durduğunda namazı bitirinceye kadar Allah-u Teâlâ ona nazar eder ve Allah'ın rahmeti gökyüzünden onu kuşatır, melekler etrafını

sarar ve Allah-u Teâlâ onun üzerine bir melek görevlendirir ki o melek şöyle der: Ey namaza duran (şahıs)! Kimin sana teveccüh ettiğini ve kiminle münacat ettiğini bilseydin, (ondan) başkasına teveccüh etmez ve buradan hiçbir zaman çıkmazdın."[32]

NAMAZDA KALP HUZURU

Namaz, her parçasında bir sır gizli olan melekuî bir terkip ve ilahi bir macundur. Allah-u Teâlâ ile bağlantı kurmak, yalvarıp yakarmak, alemlerin rabbiyle ünsiyet kurmak ve O'nu anmak için bir vesiledir. Namaz tekamülün, seyr ve süluk edip Allah'a yaklaşmanın en güzel vesilesidir.

Namaz müminin miracı, fahşa ve münkerden (kötülük ve günahlardan) nehyedicidir. Nuraniyet ve maneviyattan berrak bir çeşmedir ki herkim hergün beş defa ona girerse nefsanî pisliklerden temizlenir. Allah'ın büyük emaneti ve amellerin kabulü için ölçüdür. Namaz, ruh ve hayatı olursa böyle esrarla dopdolu olan semavî bir terkiptir.

Namazın ruhu ise, kalp huzuru, mabuduna teveccüh etmek ve onun karşısında huzu ve huşu göstermektedir. Namaz, kalp huzuru olmaksızın ruhsuz bir cisim gibidir.

Namazın bir cismi vardır; bir de ruhu. Zikirler, kıraatlar, rükû ve secdeler, teşehhüd ve selam namazın cisim ve zahirini oluşturmaktadır; teveccüh ve kalp huzuru ise namazın ruhu sayılır.

Ruhsuz cisim niteliksiz bir ölü olduğu gibi, kalp huzuruyla olmayan namaz da, her ne kadar görev olarak yapılmış olsa bile namaza duranı yüce makamlara yükseltmez. Esasen namazın meşru olmasının en büyük hedefi zikir ve Allah'ı anmayı sağlamasıdır.

Allah-u Teâlâ kendi peygamberine şöyle buyurmaktadır: "Beni zikretmek için dosdoğru namaz kıl."[33]

Kur'an-ı Kerim'de Cuma namazı zikir olarak tanıtılmıştır: "Ey iman edenler, Cuma günü namaz için çağrı yapıldığı zaman, hemen Allah'ı zikretmeye koşun."[34]

Amellerin kabul olmasının ölçüsü kalp huzurunun miktarıdır. Ne kadar kalp huzuru olursa namaz da bir o kadar kabul olunur. Dolayısıyla hadislerde kalp huzuru hakkında bir çok tavsiyeler gelmiştir. İşte bir kaç örnek:

Hz. Resulullah (s.a.a) şöyle buyuruyor: "Bazen namazın yarısı kabul edilir, bazen üçte biri, bazen dörtte biri, bazen beşte bir: Ve böylece onda bire kadar devam eder. Bazı namazlar eskimiş elbiseler gibi dürülüp sahibinin başına vurulur. Doğrusu, namazlardan sadece Allah'a teveccüh edildiği kadarı kabul edilir."[35]

İmam Sadık'tan (a.s) şöyle naklediliyor: "İnsan namaza kurduğu vakit Allah-u Teâlâ ona teveccüh eder ve insan üç kere Allah'ı anmaktan gafil olmayıncaya dek Allah da kendi teveccühünü ondan kesmez. Bu durumda (üç kere gaflet edince) Allah-u Teâlâ da ondan yüz çevirir."[36]

Hz. Ali (a.s) da şöyle buyuruyor: "Uyuşuk olduğunuz ve uyukladığınız zamanlar namaz kılmayın ve namaz kılarken kendinizi düşünmeyin, zira Allah'ın huzurunda durmuşsunuzdur. İnsanın namazından sadece kalben Allah'a teveccüh ettiği miktarı makbul dur."[37]

Hz. Resul-ü Ekrem (s.a.a) buyuruyor ki: "Namaz halinde Allah'tan gayrısına teveccüh eden insana Allah-u Teâlâ şöyle buyurur: "Ey benim kulum! Maksudın kimdir? Ve kimi talep ediyorsun?"

Acaba benden başka bir rabb ve koruyucu mu arıyorsun?! Benden başka bir bağışlayıcı mı istiyorsun?! Oysa ben cömertlerin en cömerdi, bağışlayıcıların en bağışlayıcısı ve bahşedicilerin

en üstünüyüm.

Sana sayılmayacak kadar sevap veririm. Bana teveccüh et; zira ben ve meleklerim sana teveccüh ediyoruz!" Öyleyse namaza duran kimse Allah'a teveccüh ederse geçmiş günahları affedilir.

İkinci kez yine Allah'tan gayrısına teveccüh ederse Allah-u Teâlâ yine ona önceki gibi hitap eder. Eğer namaza teveccüh ederse, namazdan gaflet etmenin günahı affedilir ve onun etkileri bertaraf edilir.

Eğer üçüncü kez namaza teveccüh etmezse Allah Teala önceki hitabı tekrarlar ve eğer namaza teveccüh ederse bu defasında da Allah-u Teâlâ geçmiş günahlarını affeder.

Ancak dördüncü kere namaza teveccüh etmezse bu durumda Allah-u Teâlâ ve melekleri ondan yüz çevirirler. Ve Allah-u Teâlâ ona buyurur ki: "Seni sevdiğin ve ilgi duyduğun (teveccüh ettiğin) şeyin velayetinde kıldım. (seni ona bıraktım.)"[38]

Namaz kalp huzuru ve Allah'a teveccüh etmekle değer kazanır. Namaz kalp huzuru miktarınca batının sefasında ve Allah'a yaklaşmakta etkili olabilir. Büyük Peygamberler, Masum İmamlar ve Evliyaullah namaza elbetteki boş yere bu kadar önem vermemişlerdir.

Hız. Ali (a.s) hakkında şöyle yazmışlardır: "Namaz vakti gelince vücudu titriyor ve yüzünün rengi değişiyordu. Bu ıstırap ve değişimin nedenini kendisinden sorduklarında şöyle cevap verdi:

Öyle bir emaneti eda etmenin zamanı geldi ki, o emanet göklere ve yeryüzüne sunulduğunda korktular ve onu üzerlerine almaktan sakındılar. Ancak insan, o büyük emaneti kabul etti. Ben emaneti eda etmenin üstesinden gelip gelemeyeceğimden korkuyorum."[39]

İmam Muhammed Bâkır (a.s) ve İmam Cafer-i Sadık'ın (a.s) halleri hakkında şöyle söylenmiştir: "Namaz vakti yüzleri sararır, kızarırdı. Namaz halinde, gözleriyle gördükleri biriyle konuşuyormuş gibiydiler."[40]

İmam Zeyn-ül Abidin (a.s) hakkında ise şöyle rivayet ediliyor: "Namaza durduğu vakit yüzünün rengi değişir, zelil ve hakir bir köle gibi Allah'ın karşısında durur, vücudu korkudan titrerdi.

Namazı daima veda namazıydı, ondan sonra artık namaz kılamayacak gibiydi adeta"[41]

H. Fatıma-ı Zehra (s.a) hakkında ise şöyle yazmışlardır: "Namaz halindeyken korkudan nefesi sıklaştırdı."[42]

İmam Hasan (a.s) hakkında şöyle naklediliyor: "Namaz halinde vücudu titrerdi, Cennet veya Cehennem'i hatırladığı zaman yılan sokmuş gibi kıvrılır, Allah'tan Cennet'i ister ve Cehennem'den ona sığınır."[43]

Ayşe, H. Resul-ü Ekrem (s.a.a) hakkında şöyle der: "Resulullah ile sohbet ediyorduk, namaz vakti gelince adeta bizi hiç tanıımıyormuş gibi değişik ve perişan bir hal alırdı."[44]

İmam Seccad Zeyn-ül Abidin (a.s) hakkında şöyle nakledilmektedir: "Namazdayken cüppesi mübarek omuzundan düştü, ama bir tepki göstermedi. Namazını bitirince ashaptan biri:

"Ey Resulullah'ın (s.a.a) torunu! Namaz kıldığınız zaman omuzunuzdan cüppeniz yere düşünce niçin önemsemediniz?!" diye arzedince Hazret şöyle cevap verdi" ne diyorsun sen?! Kimin karşısında durduğumu bilmiyor musun?!

Bu düşünce beni cüppeme dikkat etmekten alıkoymuştu. Bilmiyor musun ki; insanın namazının Allah'a karşı kalp huzuruyla kıldığı miktarı kabul olur." Soruyu soran yine:

"O halde biz helak mı olacağız?" diye arzedince Hazret: "Hayır" buyurdular, "Nafileleri kılacak olursanız Allah-u Teâlâ onların vasıtasıyla namazlarınızı tamamlar."[45]

Resulullah (s.a.a) hakkında da şöyle nakledilir: "Namaz vakti (O'nun), mübarek yüzü değişir ve göğsünden kaynar kazandan çıkan kaynama sesi gibi bir ses duyulurdu. Namaza durduğu vakit yere düşmüş bir elbise gibi hareketsizdi."[46]

KALP HUZURUNUN MERTEBE VE DERECELERİ

Kalp huzurunun farklı derece ve mertebeleri vardır. Bu mertebelerin her biri diğerinden daha mükemmel ve kamildir. Sâlik yüce kurb ve şuhud makamına yükselmek için o mertebeleri tedricen katedebilir.

Uzun ve bir çok makamları olan bir yoldur ki, onları şerhedip açıklamak benim gibi uzaktan uzağa sadece seyredip hasretten yanan mahrum bir kimse için hoş görünömlü değildir. Ancak süluk edenler için yararlı olabilecek bazı mertebelere işaret etmeyi uygun görüyoruz:

Birinci Mertebe: Kalp huzurunun ilk mertebesi, namaza duran kişinin namaz boyunca veya namazın bazı kısımlarında alemlerin rabbinin huzurunda durduğuna, O'nunla sohbet ettiğine, içini döküp yakardığına dikkat etmektir. (Kelimelerin anlamlarına teveccüh etmeyip onların manasını ayrıntılı olarak bilmese bile).

İkinci Mertebe: Kalp huzurunun ikinci merhalesi şundan ibarettir: Namaz kılan şahıs namaz halinde kendini Allah'ın karşısında görmeli ve onunla konuştuğunu bilmenin yanısıra zikirlerin anlamlarına da dikkat edip Allah-u Teâlâ ile ne konuştuğunu da anlamalıdır.

Kelimelerin telaffuzunu çocuğuna öğretene ve onu kelimelerin anlamlarıyla tanıştıran bir anne gibi kelimelerin anlamlarını kalbine anlatıyormuşcasına dile getirmelidir.

Üçüncü Mertebe: Bu merhalede namaz kılan şahıs önceki merhalelere ilaveten tekbirin, tesbihin, takdisin, tevhid ve hamdetmenin hakikatını ve zikirlerin diğer anlamlarını iyice bilir. İlmî burhan ve delillerle onlarla tanışmıştır ve namaz halinde onlara dikkat eder. Ne dediğini, ne istediğini ve kiminle konuştuğunu iyice bilir.

Dördüncü Mertebe: Bu Merhalede namaza duran şahsın önceki merhalelere ilaveten zikirlerin anlam ve tanımları tamamen zatının batınına etki etmiş, yakın ve mükemmel iman merhalesine ulaşmıştır. Bu durumda dil kalbe uyar ve onu izler. Kalp o hakikatlere iman ettiği, inandığı için dili zikretmeye zorlar.

Beşinci Mertebe: Bu merhalede namaz kılan şahıs önceki merhalelere ilaveten mükemmel keşf, şuhud ve huzur mertebesine erişmiştir. Hak Teala'nın isimlerini,

sıfatlarını ve kemalatlarını can gözüyle görür; Allah'tan başka hiç bir şeyi görmez. Hatta kendine, eylemlerine, hareket ve zikirlerine bile teveccüh etmez. Allah-u Teâlâ ile konuşur,

ancak konuşandan ve konuşulan sözden bile gafildir. Kendi benliğini bile kaybederek Hakk'ın cemalini görmekte mahvolmuş, O'nda erimiştir. Bu makamda da sâliklere göre farklı olan

mertebe ve dereceler vardır.

Mezkur makam derin bir okyanustur ve bu makamdan mahrum olan bizim bu okuyanusa girmeyip işi ehline bırakmamız daha uygun olacaktır. "Ya Rab! Bizi zikrinin tatlılığıyla ve cemalini görmekle rızıklandır."

KALP HUZURUNDA ETKİLİ FAKTÖRLER

Kalp huzuru ne kadar değerliyse bir o kadar da zordur. İnsan namaza durunca şeytan vesvese etmeye başlar. Devamlı kalbi sağa sola çeker, türlü düşünce ve fikirlerle meşgul eder. Hesab eder, planlar yapar,

geçmiş ve gelecek meseleler hakkında düşündürür, ilmi meseleleri çözümler. Kişi, çoğu zaman tamamen unuttuğu konuları namazda hatırlar. Kendine geldiğinde ise namaz bitmiştir artık. Bu arada bir an namazı düşünse de hemen bu düşünceden çıkar.

Gerçekten üzücü bir konudur bu!! Bu serkeş, oyun ve eğlenceye düşkün nefsi kontrol etmek için ne yapmalı? Namazda dağınık fikirleri kendimizden nasıl uzaklaştırıp sadece Allah'a teveccüh edelim?

Bu yolu kateden ve muvaffak olanlar bu konuda bize daha iyi rehberlik edebilirler; dolayısıyla kalemin onların elinde olması daha uygundur elbette; fakat mahcup ve çaresiz bir kul olan bu hakir de kalp huzuru edinmekte yararlı olabilecek bir takım şeylere işaret edeceğim:

1- Sessiz ve Sakin Yer: Münferide (yanlız ve cemaatla olmayan) veya nafile namazı kılmak istiyorsa kalabalık, gürültü olmayan ve rahatsız edilmeyeceği sessiz bir yer seçmesi daha uygundur.

Namaz kılınan yerde fotoğraf veya dikkati dağıtacak herhangi bir şey olmamalıdır. Umumi yerlerde olmamalıdır. Evde de namaz için sessiz bir köşeyi seçmeli ve her zaman orada namaz kılmalıdır.

Namazda sadece secde ettiği yere bakmalı veya gözlerini kapamalıdır. Kalp huzuru için bunların hangisinin daha faydalı olduğunu görürse onu seçmelidir.

Görüş alanının fazla olmaması için küçük bir odada veya duvara yakın bir noktada namaz kılmalıdır. Cemaat namazı kılıyorsa sadece secde yerine bakmalıdır. İmam kıraatı (sureleri) yüksek sesle okuyorsa onun kıraatını iyice dinlemelidir.

2- Engelleri Kaldırmak: Namazdan önce kalp huzuruna mani olan engelleri bertaraf etmeli, sonra namaza durmalıdır. Örneğin:

Eğer sıkışmışsa (büyük veya küçük abdeste ihtiyacı varsa) ilk önce hacetini gidermeli ve sonra abdest alarak namaza durmalıdır.

Aşırı derecede açlık ve susuzluk yüzünden huzursuzsa önce açlığını gidermeli sonra namaza durmalı, keza aşırı yediği için namaz kılacak hali yoksa, biraz dinlenip beklemeli, aşırı yorgunluk veya uykusuzluk yüzünden namaz kılacak hali yoksa, biraz dinlenerek kendini bu durumdan kurtardıktan sonra namaza durmalıdır.

Eğer bir konunun açığa çıkmasından, bir olayın vuku bulmasından endişeli ve düşünceleri dağınıksa, mümkün mertebe namazdan önce endişesini bertaraf etmeli sonra namaza durmalıdır.

Büyük engellerden biri mal, mülk, makam, mevki, kadın ve çocukları gibi dünya şeylerine tutkunluk ve aşırı derecede gönül bağlamaktır. Bunlara tutkun olmak ve gönül kaptırmak namazda insanın bunları düşünmesine ve

Allah'a teveccüh etmemesine sebep olur. Dolayısıyla namaz kılan şahıs kalp huzuru edinmek ve Allah'a yönelmek için bunlara tutkun olmamalı ve bunlarla ilgisini kesmelidir.

3- İmanı Kuvvetlendirmek: İnsanın Allah'a teveccühü, O'nun hakkında olan bilgi ve marifeti kadardır. İman, yakın haddine ulaşırsa rabbinin azamet, kudret, varlık ve gücünü iyice tanımışsa, doğal olarak O'nun karşısında huzu ve huşu edecek, gaflet ve unutkanlığa fırsat vermeyecektir. Allah'ı her yerde hazır ve nazır ve kendini

O'nun huzurunda gören kimse Allah-u Teâlâ ile konuşma olan namaz halinde O'ndan gafil olmaz. Güçlü bir padişahla konuştuğunda dikkatli olduğu, ne yaptığını, ne dediğini bildiği gibi Allah-u Teâlâ'yı

da güçlü ve azametli olarak tanırса namaz halinde O'ndan gaflet etmez. Bu bakımdan insan namaz halinde daha çok ve daha iyi kalp huzuru bulmak için imanını kuvvetlendirme ve kâmil bir marifet edinme yolunda çaba harcamalıdır.

Hз. Resulullah (s.a.a) şöyle buyurmaktadır: "Allah'a O'nu görüyormuş gibi ibadet et (zira) sen O'nu görmesen de bil ki O seni görmektedir."[47]

Eban b. Tağlib der ki, İmam Sadık'a (a.s) Ali b. Hüseyin'in İmam Seccad'ın (a.s) namazda renginin değiştiğini gördüm, diye arzedince, Hazret: "Evet O karşısında durduğu mabudu kâmilten tanıyordu" buyurdu.[48]

4- Ölümü Hatırlamak: Kalp huzuruna yararlı olabilecek şeylerden biri de ölümü hatırlamaktır.

İnsan ölümü hatırlarsa, ölümün ne vaktinin, ne de şartlarının belli olmadığına, her an, bütün şartlar altında olabileceğini, hatta bu namazın kıldığı son namaz olabileceğine dikkat ederse bu durumda namazını gaflet halinde kılmaz.

Namaz kılmak isteyen kimsenin namazdan önce ölümü hatırlaması, ecelinin geldiğini ve canını almak için Azrail'in yanı başına hazır olduğunu, bir saatten veya bir kaç dakikadan fazla fırsatı olmadığını,

ondan sonra amel defterinin kapatılacağını ve ebedî Ahiret yurduna gireceğini, orada hasaba çekileceğini ve amellerinin sonucu ya Allah'ın yakın kullarının yanında mutlu hayat ve ebedî saadete kavuşacağını veya Cehennem'in dibinde bedbaht olacağını, azap ve işkence edileceğini tasavvur etmesi çok faydalıdır. Ölümü hatırlamak

ve göz önünde canlandırmakla daha iyi kalp huzuru ve manevî bir hal bulup kendini Allah'ın huzurunda görebilir; namazı daha iyi huzu - huşu ve veda halinde kılabilir. Namaza başlamadan önce bu haleti kendinde oluşturmali ve namaz boyunca onu devam ettirmelidir.

İmam Sadık (a.s) şöyle buyuruyor: "Farz namazı, veda namazı kılan ve bundan sonra namaz kılmaya muvaffak olmayacağından korkan kimse gibi zamanında kıl ve namazda secde yerine bak.

Sağ ve sol tarafında birilerinin olduğunu (seni izlediklerini) bildiğin takdirde namazı iyi kılacağını

hissedersen bil ki sen, seni gören, kendisini göremediğin bir kimsenin huzurundasın."[49]

İmam Cafer-i Sadık (a.s) şöyle buyurmaktadır: "Namaz için kibleye yönelince dünyayı, dünyada olanları, halkı ve onların durumunu tamamen unut. Allah'ı anmaktan seni gaflete düşüren her şeyden kalbini

temizle ve can gözüyle Allah'ın azametini gör; (hesap-kitap ve amellerin sunulması için) Allah'ın karşısında durduğun zamanı hatırla. Herkesin içinde olanları ve önceden gönderdiklerini aşikâr edeceği ve bütün insanların rablerine dönecekleri gönü hatırla. Korkuyla ümit arası bir halde dur."[50]

5- Hazırlık: Namaz kılmak isteyen kimse engelleri bertaraf ettikten sonra sessiz ve uygun bir yerde namaza hazırlanır. Namaza başlamadan önce Allah-u Teâlâ'nın sınırsız azamet ve kudretini ve kendi

zaaf ve güçsüzlüğünü hatırlar. Alemlerin Rabbi'nin ve mülkün sahibi olan Allah'ın karşısında durup O'nunla konuştuğunu, her şeyi, hatta gizli düşünceleri bilen çok büyük bir gücün karşısında durduğunu duyar ve idrak eder.

Ölümü, amellerin muhasebe edilişini, Cennet ve Cehennem'i gözünde canlandırmalı, ölümünün yakınlığını ve hatta bu namazın kıldığı son namaz olabileceğine ihtimal vermeli, nefsi uysallaşuncaya ve kalp huzuru buluncaya kadar bu düşüncelere devam etmeli, sonra teveccüh ve kalp huzuruyla ezan, ikame ve tehiye duasını okumalıdır ki şöyledir:

Dua okuyunca onun anlamına dikkat etmeli ve sonra şöyle demelidir:

Teveccüh ve huzu, huşu için manevî bir hal bulursa iftitah tekbiri alıp namaza başlamalıdır. Fakat henüz hazır olmadığını ve halinin değişmediğini hissederse "Euzu billah" diyerek şeytanın vesveselerinden Allah'a sığınmalı ve hazır olduğunu hissedinceye kadar önceki programa devam etmeli.

"Sonra kalp huzuruyla anlamına dikkat ederek iftitah tekbiri alıp namaza başla. Ancak kiminle konuştuğuna ne konuştuğuna dikkat et Dilinle kalbinin bir olmasına, yalan konuşmamaya dikkat et:

"Allah-u Ekber"ın anlamının ne olduğunu biliyor musun? Yani Allah tavsif edilemeyecek kadar yüce ve büyüktür. Ne dediğine iyice dikkat et. Acaba gerçekten söylediğin şeye kalben inanıyor musun?!"

İmam Sadık (a.s) şöyle buyuruyor: "Namaz için kibleye doğru durduğun zaman dünyayı, dünyada olanları, halkı halkın hal ve meşguliyetlerini tamamen unut. Seni Allah'ı anmaktan meşgul eden her şeyden kalbini temizle

ve kalp gözüyle Allah'ın azamet ve celalini gör. Allah'ın huzurunda durduğunu hatırla, insanların önceden gönderdiği amellerini aşikâr edeceği ve Allah'a döneceği günde ve Allah'ın huzurunda duracağını hatırla.

Namazda korkuyla ümit arası bir halde ol. İftitah tekbiri alınca yeryüzünde ve gökyüzünde olan şeyleri küçük bil. Zira namaz kılan kimse tekbir alınca Allah-u Teâlâ onun kalbine bakar,

namazın hakikatine dikkat etmediğini görürse ona şöyle hitap eder: "Ey yalancı! Beni mi aldatmak istiyorsun? İzzet ve celalime andolsun ki seni zikrimin lezzetinden mahrum edeceğim; kendi yakınlığım ve münacatımdan lezzet almaktan mahrum kılacağım."[51]

Evet, namazdan önce, niyet ve iftitah tekbiri halinde hazırlıklı olmanın kalp huzurunda pek fazla etkisi vardır. Ancak ondan daha önemlisi bu hali devam ettirmektir. Gaflet edilecek olursa nefsanî dikkat dağılır, huzur ve teveccüh hali bozulur.

Binaenaleyh namaz kılan kimse namaz halinde nefsine gözkulak olmalıdır, gönlünün kapısını Allah'tan başkalarına kapayıp vesveselerin ve dağınık düşüncelerin ona girmesine engel olmalıdır.

Kendini her zaman Allah'ın huzurunda görmeli, Allah-u Teâlâ ile konuşuyor, O'nun karşısında rükû ve secdeye gidiyormuş gibi namaz kılmalı, kıraat halinde zikirlerin anlamlarına dikkat etmeye çalışmalı, ne söylediğini ve ne kadar büyük bir kudret sahibiyle konuştuğunu bilmeli ve namazın sonuna kadar bu halini devam ettirmeye çalışmalıdır.

Şüphesiz bu zor bir iştir, fakat dikkat, ciddiyet ve çaba gösterilirse kolaylaşır: "Bizim uğrumuzda cihad edenlere, biz şüphesiz yollarımızı onlara gösteririz."

İlk önce muvaffak olamazsa ümidini kesip meyas olmamalı; bilakis tedricen nefsinı kontrol altına almak için daha ciddi ve daha kati bir şekilde işe girişmelidir. Dağınık düşünceleri kalbinden kovmalı

ve gönlünü Allah'a yöneltmeli, bir gün, bir kaç hafta hatta bir kaç ay başarılı olmazsa ümitsizliğe kapılmamalıdır; zira sonunda elbet muvaffak olacaktır.

Öteden beri insanların arasında namazın başından sonuna kadar tamamen kalp huzuru olan ve namaz halinde Allah'tan başka hiçbir şeye dikkat etmeyen seçkin kişiler varolagelmıştır ve günümüzde de böyleleri vardır.

Biz de böyle yüce bir makama erişmekten ümit kesmemeliyiz; tamamen erişemiyorsak en azından mümkün miktarda erişmeye çalışalım, zira bu da ganimettir.

[1] Nahl / 97.

[2] Tâhâ / 75.

[3] Kehf / 110.

[4] Fatır / 10.

[5] Enfal / 24.

[6] Bihar-ul Envar, c.70, s.242.

[7] Gurer-ul Hikem, s.172.

[8] Bihar-ul Envar, c.70, s.249.

[9] Gurer-ul Hikem, s.538.

[10] Bihar-ul Envar, c.70, s.249.

[11] Bihar-ul Envar, c.70, s.248.

[12] Bihar-ul Envar, c.70, s.243.

[13] Bihar-ul Envar, c.70, s.219

[14] Bihar-ul Envar, c.70, s.229.

[15] Gurer-ul Hikem, s.43.

[16] Bihar-ul Envar, c.70, s.196

[17] Bihar-ul Envar, c.70, s.197.

[18] Bihar-ul Envar, c.70, s.197.

[19] Gurer-ul Hikem, s.462.

[20] Bihar-ul Envar, c.70, s.248.

[21] Bihar-ul Envar, c.70, s.249.

[22] Gurer-ul Hikem, s.172.

[23] Sad / 46.

[24] Meryem / 51.

[25] Sâd / 82-83.

[26] Gurer-ul Hikem, s.17.

[27] Kafi, c.33, s.265.

[28] Kafi, c.3, s.264.

[29] Kafi, c.3, s.264.

[30] Kafi, c.3, s.265.

[31] Kafi, c.3, s.265.

[32] Kafi, c.3, s.265.

[33] Tâha / 14.

[34] Cuma / 9.

[35] Bihar-ul Envar, c.84, s.260.

[36] Bihar-ul Envar, c.84, s.241.

[37] Bihar-ul Envar, c.84, s.239.

[38] Bihar-ul Envar, c.84, s.244.

[39] Bihar-ul Envar, c.84, s.244.

[40] Bihar-ul Envar, c.84, s.248.

[41] Bihar-ul Envar, c.84, s.250.

[42] Bihar-ul Envar, c.84, s.258.

[43] Bihar-ul Envar, c.84, s.258.

[44] Bihar-ul Envar, c.84, s.258.

[45] Bihar-ul Envar, c.84, s.265.

[46] Bihar-ul Envar, c.84, s.248.

[47] Nehc-ül Fesahe, s.65.

[48] Bihar-ul Envar, c.84, s.236.

[49] Bihar-ul Envar, c.84, s.233.

[50] Bihar-ul Envar, c.84, s.230.

[51] Bihar-ul Envar, c.84, s.230.